

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Коненко В.В., Торкатюк В.І., Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Організаційно-економічний механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства передбачає використання методів та засобів, у т.ч. їх поєднання необхідне для створення надійної системи безпеки. Зрозуміло, що підприємства різних розмірів, типів, обсягів діяльності володіють неоднаковими організаційними та фінансовими можливостями. Крім того, різним є рівень ризику, в умовах якого здійснюють діяльність суб'єкти господарювання. Проте однозначним є висновок, що реалізація організаційно-економічного механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є життєво необхідною та може організовуватися на підприємствах по-різному.

Відповідно, окремі підходи до організації служби безпеки на підприємстві подані в економічній літературі. Так можна використовувати три стратегії організації фінансово-економічної безпеки підприємства, виходячи з його розмірів:

1) договірна, яку доцільно використовувати на малих підприємствах і яка передбачає відмову від створення відділу безпеки, а замість цього укладання договорів зі спеціалізованими суб'єктами, що надають охоронні, консалтингові, інформаційні та інші послуги. Ця стратегія є найменш витратною, однак, у той же час, найбільш вузькоспеціалізованою;

2) матрична, найбільш ефективна для підприємств середніх розмірів, суть якої полягає в тому, щоб при мінімальних витратах на створення спеціалізованих підрозділів із питань безпеки максимально делегувати окремі функції існуючим структурним підрозділам, шляхом внесення змін і доповнень у положення про відділи та посадові інструкції спеціалістів підприємства. Ця стратегія дає змогу за умови обмеженого бюджету більш-менш комплексно забезпечувати безпеку суб'єкта господарювання;

3) комплексна, для великих підприємств, яка передбачає створення окремого підрозділу – служби фінансово-економічної безпеки з відділами за кожною структурною складовою безпеки, що підпорядковується заступнику директора з питань безпеки. Також пропонується створення на підприємстві ради з питань безпеки як аналітичного центру стратегічного планування безпеки.

Дія механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки припускає адаптацію підприємства до нововведень при дотриманні таких умов: нововведення повинні бути максимально готові до реалізації; спонукальним мотивом до їх реалізації є необхідність захисту інтересів підприємства; ймовірність одержання позитивного результату при реалізації нововведень повинна бути високою.

Розробка та реалізація економічних заходів у сфері безпеки є завданням

другого етапу впровадження організаційно-економічного механізму безпеки суб'єкта господарювання. Зрозуміло, що метою реалізації заходів цієї групи є підвищення економічної ефективності за окремими найбільш важливими параметрами та складовими фінансово-господарської діяльності підприємства. Проте потрібно визначити і враховувати так звані «точки посилення безпеки». Це найменш забезпечені (з огляду на безпеку) ланки та характеристики діяльності підприємства. Більше того, ці місця одночасно сигналізують і про рівень безпеки підприємства. Йдеться про те, що стан безпеки може визначатися найслабшою ланкою в системі її структурно-функціонально-технологічних компонент. Цією ланкою є так звані місця «надриву», тобто події, настання яких може призвести до втрат, розмір (величина) яких відповідає сумі:

- 1) власного капіталу (в такому випадку рівень небезпеки діяльності критично високий);
- 2) робочого капіталу (рівень небезпеки високий);
- 3) доходу, необхідного для перевищення точки ліквідації (загрозливий);
- 4) доходу, необхідного для перевищення точки беззбитковості (попереджувачий);
- 5) доходу для покриття витрат (турбуючий).

Для оцінки рівня безпеки необхідно за кожною з її функціональних, структурних та технологічних компонент скласти перелік усіх ймовірних ризиків і загроз, оцінити рівень їх ймовірних збитків та встановити міру відхилення від критичних обмежень втрат (суми власного капіталу; суми робочого капіталу; доходу, необхідного для перевищення точки ліквідації; доходу, необхідного для перевищення точки беззбитковості; доходу для покриття витрат).

Вагоме місце в процесі підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства посідають економічні заходи, метою яких є покриття збитків та усунення причин їх виникнення, відновлення (збереження) ліквідності та платоспроможності, скорочення суми заборгованості, поліпшення структури оборотних коштів тощо. Діяльність із формування надійної системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві може передбачати застосування таких економічних заходів: оптимізація прямих та непрямих витрат діяльності; впровадження кошторисного фінансування та централізація коштів; економія ресурсів; зменшення дебіторської заборгованості; вдосконалення системи взаєморозрахунків; покращення системи стимулювання праці; покращення ціноутворення; оптимізація джерел фінансування діяльності та розвитку підприємства.

Важливою групою заходів, необхідних для розвитку на підприємстві системи фінансово-економічної безпеки, є інформаційні, що передбачають: інформування працівників з метою, завданнями, програмою, можливостями та наслідками політики управління економічною безпекою; захист важливої інформації та комерційної таємниці підприємства; інформування щодо змін у планах, завданнях із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Крім перерахованих заходів для реалізації стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, потрібно подбати про мотивацію залучених до цієї діяльності працівників.

Цей комплекс заходів повинен включати: підвищення рівня інтелектуально-кадрового забезпечення у сфері фінансово-економічної безпеки; преміювання за розробки та пропозиції зі зміцнення безпеки підприємства; забезпечення нематеріальної мотивації персоналу за дотримання стандартів безпеки.

Важливе значення при плануванні та реалізації тактичних заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства має відводитись економічній оцінці їх ефективності. При цьому важливими є два аспекти: 1) оцінка рівня безпеки підприємства та її динаміки, що дозволяє стверджувати про ефективність реалізованих заходів; 2) оцінка ефективності використання фінансових ресурсів, що виділяються на реалізацію заходів із її забезпечення.

Оскільки реалізація організаційно-економічних засобів у сфері безпеки часто потребує виділення значних фінансових ресурсів, то обґрунтування наукових рекомендацій з оцінки ефективності витрат набуває важливого значення. На вирішення цього завдання спрямовані дослідження окремих науковців.